

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO NR. 5D-2025/2.1-70 PRIEŠ MIGRACIJOS DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

2025 m.
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2025 m. sausio 14 d. gavo X (toliau – Pareiškėja) skundą dėl Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnų veiksmų, susijusių su atsisakymu priimti prašymą pakeisti leidimą gyventi Lietuvoje (toliau – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „Aš [...] kartu su savo nepilnamečiu sūnumi [...] į Europos Sąjungą atvykau prasidėjus karui Ukrainoje. Atvykus į Lietuvą sau ir savo sūnui pasiprašiau laikinosios apsaugos. Pripažinus, kad atitinkame laikinosios apsaugos taikymo sąlygas, mums buvo išduoti elektroniniai leidimai gyventi [...]. Šie leidimai gyventi galioja iki 2025 m. kovo 4 d.“ (Šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2024 m. gruodžio 3 d. aš kreipiausi į Migracijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos [...] dėl leidimo gyventi pratęsimo man ir mano vaikui (supildžiau MIGRIS anketą ir pridėjau visus reikiamus dokumentus), bet tiek mano, tiek mano nepilnamečio vaiko prašymą priimti buvo atsisakyta, nes neturiu galiojančio kelionės dokumento“.

2.3. „Manau, kad tokie Migracijos departamento veiksmai (neveikimas) yra neteisėtas, o man ir mano nepilnamečiam vaikui turi būti išduotas leidimas gyventi nereikalaujant pateikti galiojančio kelionės dokumento.“

2.4. „Manau, kad reikalavimas pateikti galiojančią kelionės dokumentą, kreipiantis dėl leidimo gyventi laikinosios apsaugos pagrindu, buvo ir yra neteisėtas, pažeidžiantis gero viešojo administravimo principą“.

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2025 m. sausio 30 d. raštu Nr. SE-220 kreipėsi į MD, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

MD 2025 m. vasario 24 d. atsakymu Nr. 25SD3920 Seimo kontrolierę informavo:

4.1. „Pagal Lietuvos migracijos informacinės sistemos (toliau - MIGRIS) duomenis matyti, kad pareiškėja buvo užpildžiusi prašymą pakeisti leidimą laikinai gyventi, tačiau neturime duomenų, patvirtinančių, kad ji 2024-12-03 ar 2024-12-04 buvo atvykusi į Migracijos departamentą. Prašymo pakeisti leidimą laikinai gyventi priėmimo klausimas sprendžiamas užsieniečiui rezervuoto vizito metu atvykus į Migracijos departamentą. [...] Pagal Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1V-329 (toliau – Tvarkos aprašas) 52 p. jeigu užsienietis per 4 mėnesius nuo prašymo pakeisti leidimą užpildymo MIGRIS dienos neatvyksta į Migracijos departamentą, jo per MIGRIS užpildytas prašymas laikomas negaliojančiu.“

4.2. „Pareiškėja prašymą pakeisti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje per MIGRIS sistemą užpildė 2024-11-11 (pagal MIGRIS duomenis prašymas atmestas (nepriimtas) automatiškai, nes pareiškėja neatvyko į vizitą 2024-12-04), 2024-12-23 (pareiškėja prašymą atšaukė), 2025-01-10 (pareiškėja prašymą atšaukė), 2025-01-27 (prašymas priimtas 2025-02-11).“

4.3. „[...] informuojame, kad kaip jau nurodyta [...] neturime duomenų, kad pareiškėja buvo atvykusi 2024-12-04 į Migracijos departamentą, todėl jos per MIGRIS užpildytas prašymas laikomas negaliojančiu pagal Tvarkos aprašo nuostatas..“

4.4. „[...] informuojame, kad pareiškėja prie 2025-01-27 užpildyto prašymo pakeisti leidimą laikinai gyventi prisegė Ukrainos paso kopiją (pasas išduotas 2024-12-20, galioja iki 2034-12-20).

Migracijos departamentas, išnagrinėjęs pareiškėjos prašymą pakeisti leidimą laikinai gyventi, 2025-02-12 priėmė sprendimą pakeisti leidimą laikinai gyventi (pareiškėjai išduotas skaitmeninis leidimas laikinai gyventi, galiojantis nuo 2025-02-12 iki 2026-03-04).

Migracijos departamentas praktikoje pastebi, kad nemaža dalis Ukrainos piliečių, kurie iš pradžių kreipiasi dėl leidimo gyventi, nurodydami, kad neturi galiojančio kelionės dokumento, vėliau pateikia Ukrainos ambasados naujai išduotą kelionės dokumentą.“

4.5. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas) 92 straipsnio 2 dalį, užsieniečiai, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą, į Lietuvos Respublikos teritoriją įleidžiami netaikant reikalavimų turėti galiojančią kelionės dokumentą ir kitus dokumentus, suteikiančius teisę jiems atvykti į Lietuvos Respubliką ir joje būti, taip pat gali būti netaikomos nacionalinių vizų ar leidimų gyventi išdavimo sąlygos, jeigu šių reikalavimų užsienietis negali (negalėjo) užtikrinti dėl objektyvių priežasčių. Įstatymo 26 str. 2 d. nustato, kad šio straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose nustatytos sąlygos netaikomos užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi išduodamas šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 7 (kai užsieniečiui yra nustatyta globa (rūpyba), 8, 10, 11 ar 12 punkte nustatytu pagrindu. Tvarkos aprašo 8.1 papunktyje taip pat reglamentuota, kad užsienietis, norintis gauti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi, prie prašymo išduoti arba pakeisti leidimą turi pridėti, be kita ko, galiojančią kelionės dokumentą, išskyrus atvejus, kai užsienietis galiojančio kelionės dokumento negali pateikti dėl objektyvių priežasčių; jeigu užsienietis dėl objektyvių priežasčių negali pateikti galiojančio kelionės dokumento skaitmeninės kopijos, jis turi pridėti kito dokumento, patvirtinančio asmens tapatybę, skaitmeninę kopiją (jeigu turi).

Taigi, tiek Įstatymo, tiek tvarkos aprašo nuostatos numato, kad atvejai, kai užsienietis gali nepateikti galiojančio kelionės dokumento yra išimtis (o ne bendra taisyklė), o ši išimtis taikoma tik tais atvejais, kai yra objektyvios priežastys. Įstatymo 26 str. 2 d. nuostata nagrinėjamu atveju nėra aktuali, nes ji taikoma tik leidimo gyventi išdavimo, o ne keitimo atveju.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Lietuvoje veikia Ukrainos ambasada ir Ukrainos piliečiai turėtų imtis aktyvių veiksmų, kreipdamiesi į Ukrainos ambasadą Ukrainos teisės aktų nustatyta tvarka, dėl kelionės dokumento gavimo.“

4.6. „Dėl paso išdavimo Ukrainos piliečiai gali kreiptis į Ukrainos ambasadą (V. Kudirkos g. 22, Vilnius, registracija vizitui <https://go.mfa.gov.ua/>) arba į Lenkijos Respublikoje veikiančius paslaugų centrus Ukrainos piliečiams (pvz.: Pawia g. 5, Krokuva, daugiau informacijos <https://mapujpomoc.pl>).“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. *2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyvos 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą* (toliau – Direktyva):

8 straipsnio:

1 dalis – „Valstybės narės imasi priemonių, būtinų, kad asmenims, kurie naudojami laikina apsauga, būtų išduoti leidimai gyventi visą apsaugos laiką. Dokumentai ar kiti lygiaverčiai įrodymai išduodami tuo pačiu tikslu.“

2 dalis – „Nepaisant šio straipsnio 1 dalyje minėtų leidimų gyventi galiojimo termino, valstybių narių nustatytos sąlygos asmenims, kurie naudojami laikina apsauga, negali būti mažiau palankios nei tos, kurios nustatytos šios direktyvos 9–16 straipsniuose.“

3 dalis – „Prireikus valstybės narės asmenims, kurie į jų teritorijas įleidžiami, kad būtų suteikta laikina apsauga, sudaro visas galimybes įsigyti būtinas vizas, įskaitant tranzitines vizas. Formalumų turi būti kuo mažiau dėl skubėti verčiančios padėties. Vizos turėtų būti išduodamos neatlygintinai arba jų kaina turėtų būti kuo mažesnė.“

6. *Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“* (toliau – Įstatymas):

26 straipsnio „Leidimo gyventi išdavimo ir keitimo sąlygos“:

1 dalis – „Leidimas gyventi užsieniečiui gali būti išduodamas arba keičiamas, jeigu užsienietis:

1) atitinka Šengeno sienų kodekse nustatytas atvykimo sąlygas;

2) turi galiojantį sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą, kai Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais atvejais ir tvarka turi patvirtintą Lietuvos Respublikoje gyvenančio Lietuvos Respublikos piliečio arba užsieniečio įsipareigojimą apmokėti išlaidas už gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu jam suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas;

3) turi pakankamai lėšų ir (ar) gauna reguliarių pajamų, kurių pakanka pragyventi Lietuvos Respublikoje;

4) pateikia rašytinį pasižadėjimą, kad deklaruos savo gyvenamąją vietą gyvenamojoje patalpoje, kurios gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam pilnamečiam asmeniui, deklaravusiam joje gyvenamąją vietą, bus ne mažesnis kaip 7 kvadratiniai metrai;

5) pateikia išvykų ir gyvenimo užsienio valstybėse sąrašą;

6) pateikia išsamią informaciją apie save, ryšius (buvusius ir (ar) esamus) su Lietuvos Respublikoje gyvenančiais asmenimis (įskaitant kitų užsienio valstybių piliečius, gyvenančius Lietuvos Respublikoje), taip pat ryšius su užsienio valstybių žvalgybos, saugumo ir (ar) karinėmis institucijomis.“

2 dalis – „Šio straipsnio 1 dalies 2–5 punktuose nustatytos sąlygos netaikomos

užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi išduodamas šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 1 ar 2 punkte nustatytu pagrindu, ir šio užsieniečio šeimos nariams arba užsieniečiui, kuriam išduodamas leidimas nuolat gyventi šio Įstatymo 53 straipsnio 1 dalies 1 ar 2 punkte nustatytu pagrindu. Šio straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose nustatytos sąlygos netaikomos užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi išduodamas šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 7 (kai užsieniečiui yra nustatyta globa (rūpyba), 8, 10, 11 ar 12 punkte nustatytu pagrindu.“

40 straipsnio „Leidimo laikinai gyventi išdavimo ir keitimo pagrindai“ 1 dalis – „Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas ar keičiamas užsieniečiui, jeigu: [...]

10) jam šio Įstatymo nustatyta tvarka suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje;“.

95 straipsnio „Asmens dokumentų išdavimas užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga“:

1 dalis – „Užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, Migracijos departamentas išduoda arba keičia leidimus laikinai gyventi ar šio Įstatymo 92 straipsnio 1 dalyje nurodytame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime nustatytais sąlygomis išduoda arba keičia skaitmeninį dokumentą, suteikiantį užsieniečiui teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje ir patvirtinantį suteiktą laikinąją apsaugą, kurio išdavimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras. Šis skaitmeninis dokumentas prilyginamas leidimui laikinai gyventi.“

2 dalis – „Užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, tačiau vis dar esantiems užsienio valstybės teritorijoje, Migracijos departamentas išduoda vidaus reikalų ministro nustatytos formos kelionės dokumentą atvykti į Lietuvos Respubliką.“

7. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 1 dalis – „Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.“

8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. 224 „Dėl laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje užsieniečiams suteikimo“ (toliau – Nutarimas)

1 punktas – „Suteikti laikinąją apsaugą Lietuvos Respublikoje (toliau – laikinoji apsauga) nuo 2022 m. kovo 4 d. iki 2026 m. kovo 4 d.:

1.1. asmenims, 2022 m. vasario 24 d. ar vėliau pasitraukusiems (perkeltiems) iš Ukrainos dėl Rusijos karinės agresijos [...].“

9. Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1V-329 (aktuali akto redakcija, galiojanti nuo 2024 m. lapkričio 16 d.) (toliau – Aprašas):

33¹ punktas – „Užsienietis, kuris kreipiasi į Migracijos departamentą dėl laikinosios apsaugos, turi pateikti šiuos duomenis ir dokumentus:

33¹.1. vardą, pavardę, pilietybę, gimimo datą ir vietą, šeiminių padėtį, giminystės ryšius;

33¹.2. asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir (ar) kelionės dokumentą, jei juos turi;

33¹.3. dokumentus, patvirtinančius šeimos ryšius (santuokos liudijimą, gimimo liudijimą, įvaikinimo dokumentą);

33¹.4. jeigu nepateikiami Aprašo 33¹.2 ir (ar) 33¹.3 papunkčiuose nurodyti dokumentai – kitą informaciją, būtiną asmens tapatybei ar šeimos ryšiams nustatyti.“

52 punktą – „Jeigu užsienietis ar Aprašo 20–22 punktuose nurodytas asmuo per 4 mėnesius nuo prašymo išduoti arba pakeisti leidimą, naujai įforminti leidimą, prašymo leisti pakeisti darbdavį ir darbo funkciją pas tą patį darbdavį užpildymo MIGRIS dienos neatvyksta į įstatymo nustatytą instituciją, jo per MIGRIS užpildytas prašymas laikomas negaliojančiu.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

10.1. „Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, taip pat turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (*inter alia* 2015 m. lapkričio 19 d., 2016 m. liepos 8 d., 2018 m. kovo 2 d. nutarimai). Pažymėtina, kad konstitucinis atsakingo valdymo principas, aiškinamas kartu su Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvu“ (2016 m. liepos 8 d., 2018 m. balandžio 12 d. nutarimai).

10.2. „Teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas suponuoja valstybės pareigą apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius, vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui; asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės galės būti realiai įgyvendintos; neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise“ (2013 m. vasario 15 d., 2017 m. sausio 25 d., 2020 m. vasario 18 d. nutarimai).

Tyrimo išvados

11. Pareiškėja nurodė, kad ji atvyko iš Ukrainos dėl karo veiksmų ir jai buvo išduotas leidimas gyventi Lietuvoje, nes ji atitinka laikinosios apsaugos kriterijus. Šis leidimas galiojo iki 2025 m. kovo 4 d. Pareiškėja kreipėsi į Migracijos departamentą dėl leidimo gyventi pratęsimo, tačiau MD atsisakė priimti prašymą, nes ji nepateikė galiojančio kelionės dokumento.

12. Skundo tyrimo metu nustatyta:

- Pareiškėjai išduotas skaitmeninis leidimas laikinai gyventi (toliau – SLLG) Lietuvoje galiojo iki 2025 m. kovo 4 d.;
- Pareiškėja pirmą prašymą pakeisti SLLG per MIGRIS užpildė 2024 m. lapkričio 11 d., vizitui į Migracijos departamento padalinį užsiregistravo 2024 m. gruodžio 3 (4) d.; Pareiškėjos prašymas pakeisti SLLG nebuvo priimtas, nes ji nepateikė galiojančio kelionės dokumento;
- Pareiškėja antrą prašymą pakeisti SLLG per MIGRIS užpildė 2024 m. gruodžio 23 d., prašymą atšaukė, trečią prašymą užpildė 2025 m. sausio 10 d., prašymą atšaukė;
- Pareiškėja 2025 m. sausio 27 d. per MIGRIS užpildė dar vieną prašymą dėl SLLG pakeitimo, prie prašymo pakeisti leidimą laikinai gyventi pridėjo galiojančio Ukrainos paso, išduoto 2024 m. gruodžio 20 d., kopiją, prašymas buvo priimtas 2025 m. vasario 11 d.;
- Migracijos departamentas 2025 m. vasario 12 d. priėmė sprendimą pakeisti leidimą laikinai gyventi, Pareiškėjai išduotas SLLG, galiojantis iki 2026 m. kovo 4 d.

13. Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 10 punkte nustatyta, kad leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas ar keičiamas užsieniečiui, jeigu jam šio įstatymo nustatyta tvarka suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje. Įstatymo 26 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad tuo

atveju, jeigu leidimas laikinai gyventi išduodamas šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 10 punkte nustatyto pagrindu, tai yra užsieniečiui suteikiama laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje, nustatytos sąlygos dėl atitikties Šengeno sienų kodekse nustatytoms atvykimo sąlygoms (reikalavimas turėti galiojantį kelionės dokumentą) netaikomos.

Direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės turi imtis būtinų priemonių, kad asmenims, kurie naudojami laikinąją apsaugą, būtų išduoti leidimai gyventi visą apsaugos laiką. Nutarime numatyta, kad laikinosios apsaugos taikymas Lietuvoje yra pratęstas iki 2026 m. kovo 4 d.

Įstatymo 95 straipsnyje numatyta, kad užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, Migracijos departamentas išduoda arba keičia leidimus laikinai gyventi ar šio Įstatymo 92 straipsnio 1 dalyje nurodytame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime nustatytais sąlygomis išduoda arba keičia skaitmeninį dokumentą, suteikiantį užsieniečiui teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje ir patvirtinantį suteiktą laikinąją apsaugą, kurio išdavimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras. Šis skaitmeninis dokumentas prilyginamas leidimui laikinai gyventi.

Aprašo 33^{1.2} papunktyje numatyta, kad laikinosios apsaugos gavėjas privalo pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir (ar) kelionės dokumentą tuo atveju, jei juos turi. Vadovaujantis Aprašo 33^{1.4} papunkčiu, nepateikus asmens tapatybės ar kelionės dokumento, pateikiama kita informacija, būtina asmens tapatybei nustatyti.

Aprašo 52 punkte numatyta, kad tuo atveju, jeigu užsienietis per 4 mėnesius nuo prašymo išduoti arba pakeisti leidimą, naujai įforminti leidimą, prašymo leisti pakeisti darbdavį ir darbo funkciją pas tą patį darbdavį užpildymo MIGRIS dienos neatvyksta į Įstatymo nustatytą instituciją, jo per MIGRIS užpildytas prašymas laikomas negaliojančiu.

14. Šio tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėja į Lietuvą atvyko iš Ukrainos dėl karo veiksnių ir jai buvo išduotas SLLG. Pareiškėja 2024 m. lapkričio 11 d. kreipėsi į MD su prašymu pakeisti išduotą SLLG, kurio galiojimas turėjo baigtis už keleto mėnesių, tačiau Pareiškėjos prašymas nebuvo priimtas, o, kaip teigia MD, prašymas nepriimtas, nes užsienietė neatvyko rezervuotu laiku į Migracijos departamentą.

Pastebėtina, kad, nors Migracijos departamentas nurodė, kad neturi duomenų, patvirtinančių, jog užsienietė po pirmojo prašymo pateikimo buvo atvykusi į Migracijos departamentą, tačiau Seimo kontrolierei taip pat nebuvo pateikta informacija, įrodanti Pareiškėjos neatvykimą rezervuotam laikui. Pažymėtina, kad iš Pareiškėjos skundo matyti, jog ji buvo nuvykusi į MD, kur pildė anketas dėl prašymo priėmimo, tačiau prašymas nebuvo priimtas, nes ji neturėjo galiojančio kelionės dokumento.

Būtina atkreipti dėmesį ir į tai, kad vadovaujantis Aprašo 52 punktu, užsienietis per 4 mėnesius nuo prašymo išduoti arba pakeisti leidimą užpildymo per MIGRIS dienos turi atvykti į MD ir pateikti reikiamų dokumentų originalus, o jeigu to nepadaro, per MIGRIS užpildytas prašymas laikomas negaliojančiu. Taigi, vadovaujantis šia nuostata, Pareiškėja dėl 2024 m. lapkričio 11 d. pateikto prašymo turėjo atvykti į Migracijos departamentą per 4 mėnesius, o neatvykus per šį laikotarpį, prašymas galėjo būti pripažintas negaliojančiu. Tačiau MD, nesivadovaudama Aprašo nuostatomis, jau 2024 m. gruodžio 4 d. jos prašymą pripažino negaliojančiu.

15. Pažymėtina, kad nė viename iš teisės aktų, reglamentuojančių laikinosios apsaugos taikymą, nėra numatyta užsieniečio pareiga pateikti galiojantį kelionės dokumentą, kad jis galėtų gauti leidimą gyventi Lietuvoje laikinosios apsaugos pagrindu. Priešingai, remiantis Įstatymo 26 straipsnio 2 dalimi, išduodant leidimą laikinai gyventi laikinosios

apsaugos pagrindu, nereikalaujama, kad užsienietis atitiktų Šengeno sienų kodekse nustatytas atvykimo sąlygas (įskaitant pareigą turėti galiojančią kelionės dokumentą).

Atsižvelgiant į tai, kad laikinosios apsaugos taikymas Lietuvoje yra pratęstas iki 2026 m. kovo 4 d., ir vadovaujantis Direktyvos ir Įstatymo nuostatomis, Pareiškėjai įteikus prašymą dėl SLLG pakeitimo, MD turėjo išduoti visą šį laikotarpį galiojančią leidimą, netaikant jokių papildomų reikalavimų ar sąlygų. Be to, Pareiškėjos 2024 m. lapkričio 11 d. pateiktas prašymas galėjo būti pripažintas negaliojančiu tik tuo atveju, jeigu ji per 4 mėnesių laikotarpį nuo prašymo pateikimo dienos nebūtų atvykusi į Migracijos departamentą, o šiuo tiriamu atveju toks sprendimas priimtas praėjus mažiau nei mėnesiui nuo prašymo pateikimo dienos.

Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad atsakymas priimti Pareiškėjos prašymą dėl SLLG pakeitimo ir reikalavimas pateikti galiojančią kelionės dokumentą bei prašymo pripažinimas negaliojančiu yra prieštaraujantis Įstatymo, Direktyvos ir Aprašo nuostatomis bei pažeidžiantis laikinosios apsaugos gavėjo teises.

16. Iš konstitucinio imperatyvo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kildinamas gero administravimo principas. Šis principas yra teisinės sistemos pamatinis principas, viešojo sektoriaus subjektai yra saistomi jo reikalavimų. Gero administravimo principas labai platus, be kita ko, reiškiantis, kad valdžios įstaigos turi pareigą imtis aktyvių veiksmų, padėti, reikalus tvarkyti teisingai, per kiek įmanoma trumpesnį laiką, elgtis atidžiai, apdairiai, rūpestingai ir pan. Tinkamas, atsakingas valdymas yra neatsiejamas nuo gero administravimo. Konstitucinis atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, taip pat turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus. Atsakingo valdymo principas yra aiškinamas kartu su jau pirmiau aprašytu Konstitucijoje įtvirtintu valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvu.

Taigi, apibendrinant, viešosios teisės subjektai yra saistomi konstitucinių teisės principų – teisinės valstybės, teisės viršenybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms ir kt., taip pat gero administravimo, atsakingo valdymo principų.

Šiuo tiriamu atveju MD taikoma Įstatymo nuostatų neatitinkanti užsieniečių prašymo pakeisti SLLG nagrinėjimo procedūra pažeidžia ne tik pirmiau išvardintus principus, bet ir teisėtų lūkesčių apsaugos principą.

Asmenų teisėti lūkesčiai yra vienas iš teisinės valstybės principo elementų greta teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, kuriuos visus privalo užtikrinti valstybė. Konstitucinio Teismo nutarimuose ne kartą konstatuota, kad neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Teisinio saugumo principas – vienas iš esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų, reiškiantis valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius. Teisėtų lūkesčių apsaugos principas taip pat reiškia įgytų teisių apsaugą, t. y. asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus įgytos teisės bus išlaikytos nustatyta laiką ir galės būti realiai įgyvendinamos. Neužtikrinus teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise.

Pastebėtina, kad šių principų tinkamas įgyvendinimas tampa ypač svarbus, kai kalbama apie užsieniečius, kurių gyvenimas kitoje šalyje yra sudėtingas tiek socialiniu, tiek ekonominiu aspektu, ir jų teisių užtikrinimas yra būtinas siekiant sukurti pasitikėjimą priimančiąja valstybe.

17. Vienas iš Seimo kontrolierių veiklos tikslų – viešojo administravimo gerinimas ir siekis mažinti biurokratizmo apraiškas. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymu, biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma. Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.

Pažymėtina, kad šioje pažymoje aptarti Migracijos departamento pareigūnų veiksmai – reikalavimas pateikti galiojantį kelionės dokumentą, nors toks reikalavimas nenumatytas nei Įstatyme, nei Direktyvoje, prašymo pripažinimas negaliojančiu nesuėjus 4 mėnesių terminui nuo prašymo pateikimo, vertinami kaip biurokratizmas ir laikytini prieštaraujančiais jau pirmiau aptartiems teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos bei gero viešojo administravimo principams.

18. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Migracijos departamentas, nagrinėdamas Pareiškėjos prašymą dėl SLLG pakeitimo, nesilaikė teisės aktuose nustatytos tokio pobūdžio prašymo nagrinėjimo tvarkos, klaidino Pareiškėją, nurodydamas, kad ji privalo pateikti galiojantį kelionės dokumentą, ir tokiu būdu nesivadovavo įstatymo viršenybės, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos bei gero viešojo administravimo principais, todėl Skundas pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

19. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnų veiksmų, susijusių su atsisakymu priimti prašymą pakeisti leidimą gyventi Lietuvoje, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktorei rekomenduoja imtis priemonių, kad Migracijos departamente būtų mažinamos biurokratizmo apraiškos, o pareiškėjų prašymai būtų nagrinėjami laikantis tik teisės aktuose nustatytos prašymų nagrinėjimo tvarkos.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašoma informuoti **Pareiškėją ir Seimo kontrolierę** (rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus ir juos pagrindžiančius dokumentus Seimo kontrolieri pateikti per E. pristatymo informacinę sistemą ar el. p. ombuds@lrski.lt).